

Wydano z dubletów
Bibl. Publ. m. st. W-wy

NALEŻNOŚĆ POCZTOWA OPŁACONA RYCZAŁEM. CENA NUMERU 60 GROSZY

SAMORZĄD

TYGODNIK

POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU
TERYTORJALNEGO

Rok XIX.

Warszawa, 15 sierpnia 1937 r.

nr 33.

TREŚĆ NUMERU

Ryszard Andruszkiewicz. — Czy właściwe formy pomocy dla rolnictwa?

Dr Ludwik Bar. — W sprawie majątkowych zagadnień gromady.
Głosy czytelników:

J. Jastrzębski. — O uwzględnienie potrzeb gromady przy komasacji i parcelacji.

Ze Związku Powiatów R. P.
Przegląd orzecznictwa
Sprawy bleżące
Wiadomości zagraniczne
Wiadomości gospodarcze
Poradnik samorządowy

**WYDZIAŁ POWIATOWY W LIDZIE
WOJEWÓDZTWA NOWOGRODZKIEGO**

o g ł a s z a

K O N K U R S

**na posadę 3-ch rejonowych lekarzy
weterynarii.**

Od kandydatów wymagane są warunki:

- 1) nieprzekroczony 45 rok życia,
- 2) obywatelstwo polskie,
- 3) dyplom lekarza weterynarii,
- 4) unormowany stosunek do służby woj-
skowej.

Wynagrodzenie zależnie od umowy.

Posady do objęcia od zaraz.

Podania z życiorysem, odpisami metryki urodzenia i świadectw z poprzedniej pracy wnosić należy pod adresem Wydziału Powiatowego w Lidzie do dnia 1 września 1937 roku.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego

(—) *Tadeusz Miklaszewski*

Starosta Powiatowy.

**ZARZĄD GMINY W MŁYNOWIE
POWIATU DUBIEŃSKIEGO Woj. WOŁYŃSKIEGO**

o g ł a s z a

K O N K U R S

**na stanowisko gminnego lekarza weterynarii
z uposażeniem ryczałtowym 200 zł miesięcz-
nie i prawem wykonywania wolnej praktyki.**

Od kandydata wymaga się:

- 1) Posiadania dyplomu lekarza weterynarii,
- 2) prawa zwalczania zaraźliwych chorób
zwierzęcych oraz państwowego nadzoru
nad jarmarkami,
- 3) nieprzekroczony 45 rok życia,
- 4) obywatelstwo polskie.

Podania z odpisami dokumentów oraz ży-
ciorysem wnosić należy do Zarządu Gminnego
w Młynowie do dnia 25.VIII 37 r.

Posada do objęcia od 1.IX. 37 r. Zarząd
zastrzega sobie prawo wyboru kandydata, zaś
podania nieuwzględnione pozostaną bez odpo-
wiedzi.

Dla informacji podaje się, że gmina Mły-
nów liczy do 30.000 mieszkańców, w miasteczku
odbywają się tygodniowo wielkie jarmarki, oko-
lica zamożna, komunikacja dogodna.

Sekretarz

(—) *J. Cybulski*

Wójt

(—) *I. Zalewski*

**WYDZIAŁ POWIATOWY WE WŁODAWIE
WOJ. LUBELSKIE**

o g ł a s z a

K O N K U R S

**na stanowisko inspektora samorządu gminnego
we Włodawie**

Od kandydata wymagane są następujące
kwalifikacje:

- 1) Wykształcenie wyższe prawnicze wzglę-
nie ekonomiczne i praktyka samorzą-
dowa 3 lata, (przy wykształceniu śred-
nim niezbędne kursa samorządowe i 5
lat praktyki na stanowisku inspektora
samorz.),
- 2) obywatelstwo polskie,
- 3) nieprzekraczalny wiek 40 lat.

Uposażenie uzależnione od kwalifikacji do
VII stopnia służbowego.

Do podania należy dołączyć uwierzytelnio-
ne odpisy: obywatelstwa polskiego, dowody sto-
sunku do służby wojskowej, metrykę urodze-
nia, świadectw szkolnych i świadectw dotych-
czasowej pracy.

Podania należy składać do 15 września
1937 roku.

Posada do objęcia od 1 października 1937 r.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego

(—) *Andrzej Suhecki*

Starosta Powiatowy

WYDZIAŁ POWIATOWY W NOWYM TOMYŚLU

o g ł a s z a

K O N K U R S

**na stanowisko kierownika Relekatu Budowla-
nego Wydziału Powiatowego z wynagrodze-
niem według VII grupy płac pracowników
samorządowych.**

Kandydaci na powyższe stanowisko winni
posiadać następujące warunki:

- 1) obywatelstwo polskie
- 2) ukończone studia na jednej z politech-
nik w Polsce (Wydział Architektury lub
Inżynierii Lądowej)
- 3) uprawnienia wymagane od kierowników
i rzeczoznawców budowlanych (art. 361
lub 362) prawa budowlanego, kilkulet-
nią praktykę (pożądana samorządowa
lub państwowa)
- 4) nieprzekroczony 40 rok życia.

Podania wraz z życiorysem i odpisami do-
kumentów, stwierdzających posiadanie w. w. wa-
runków należy nadesłać do Wydziału Powiat-
owego w Nowym Tomyślu do dnia 1 paździer-
nika 1937 r.

Przewodniczący:

(—) *Skoczeń*

Starosta Powiatowy.

czas. 13458/19/33

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

<p>PRENUMERATA KWARTALNA 7.50 ZŁOTYCH.</p> <p>OD 6 EGZEMPLARZY 6.25 Zł. NUMER POJEDYNCZY 60 GROSZY.</p> <p>KONTO CZEKOWE w P. K. O. 52.020 Nr KONTA ROZRACHUNKOWEGO W URZ. P.-T. WARSZAWA I — 276.</p>	<p>REDAKCJA I ADMINISTRACJA WARSZAWA, MARSZAŁKOWSKA 81a</p> <p>TELEFONY: REDAKCJI 9-66-06. ADMINISTRACJI 9-61-92.</p> <p>Redakcja rękopisów nadesłanych nie zwraca.</p>	<p>Ceny ogłoszeń: Strona w tekście: 350 zł., 1/2 — str. 175 zł., — 1/4 str. 87 zł 50 gr. Poza tekstem za str. 250 zł., — 1/2 str. 125 zł., 1/4 str. 62 zł. 50 gr. Publikacje bilansów o 50% drożej. Ogłoszenia instytucyj komunalnych (dostarczone bezpośrednio do Administracji) za str. 120 zł., 1/2 str. 60 zł., — 1/4 str. 30 zł.</p>
--	---	---

Redaktor — Franciszek Grela

ROK XIX.

WARSZAWA, 15 SIERPNIĄ 1937 r.

nr 33

TREŚĆ nru 33. Czy właściwe formy pomocy dla rolnictwa? — *Ryszard Andruszkiewicz*. W sprawie majątkowych zagadnień gromady — *Dr Ludwik Bar*. Głosy czytelników: O uwzględnienie potrzeb gromady przy komasacji i parcelacji — *J. Jastrzębski*. Ze Związku Powiatów R. P. Przegląd orzecznictwa — *D.* Sprawy bieżące. Wiadomości zagraniczne. Wiadomości gospodarcze. Poradnik.

Czy właściwe formy pomocy dla rolnictwa?

(Art. dyskusyjny).

Państwo, samorząd terytorialny, samorząd rolniczy, a wreszcie i dobrowolne organizacje rolnicze, wszystkie te czynniki postawiły sobie jako jedno z najważniejszych zadań właściwą i skuteczną pomoc rolnictwu. Zagadnienie to jest tak ważne dla naszych warunków i stosunków gospodarczych, społecznych i kulturalnych, że nikogo ta troska nie dziwi. Przeciwnie, wszyscy zainteresowani podkreślają, że jednak pomoc jest zbyt mała, zbyt mało skuteczna w odniesieniu do ogromu nie zaspokojonych potrzeb.

Zastanawiając się jednak nad tą pomocą dla rolnictwa, niejednokrotnie nasuwa się pytanie, czy jest ona właściwa i skuteczna.

W tym celu zebrałem, a następnie opracowałem ankietę z terenu województwa krakowskiego, dotyczącą struktury wydatków na popieranie rolnictwa.

Na podstawie analizy istniejącej organizacji pomocy rolnictwu oraz wyników ankiety doszedłem do przeświadczenia, że obecna pomoc rolnictwu, a szczególnie małorolnemu, jest mało skuteczna, ponieważ realizowana jest przede wszystkim pośrednio przez szereg sił instruktorskich i inspektorskich, rzadziej bezpośrednio, nadto jest źle zorganizowana, a więc i mało celowa, zbyt biurokratyzowana.

Postaram się pokrótce te moje zapatrywania udowodnić.

Źle się dzieje, jeżeli w wydatkach powiatów na rolnictwo przeważają wydatki osobowe, związane z utrzymaniem aparatu. I tak przeciętnie w województwie krakowskim wydatki ściśle osobowe powiatów w roku budżetowym 1934/35 wyniosły 51%, w roku 1935/36 — 52%, zaś w roku 1936/37 — 56% ogólnej sumy na popieranie rolnictwa. Widzimy ten-

dencję, wprowadzie nieznaczną, do powiększania tych wydatków z każdym rokiem. Wydatki ściśle osobowe w poszczególnych powiatach wahały się w granicach od 35% do 90% w zależności od wysokości budżetu rolnego poszczególnego powiatu. Jeżeli budżet rolny był większy, wydatki osobowe procentowo się zmniejszały, a przy małym budżecie rolnym wydatki te wzrastały. Przyczynę tego stanu widzę w tym, że przeciętnie w każdym powiecie aparat instruktorski jest ten sam z nieznacznymi odchyleniami. W zasobniejszym powiecie na wydatki rzeczowe pozostaje więcej, w mniej zasobnym mniej.

Dla ilustracji podaję ogólne wydatki na cele rolne we wszystkich powiatach według wykonania budżetu w ciągu ostatnich lat.

	Rok 1934/35	1935/36	1936/37	
		w złotych		
17 powiatów woj. krakowskiego	412.831	405.468	398.301	56% tej sumy wyniosły wydatki osobowe.
Izba Rolnicza wydała w 17 pow.	27.557	27.418	51.699	wydatki wyłącznie osobowe.
O. T. R. wydało w 17 powiatach	47.448	91.043	74.247	60% tej sumy wyniosły wydatki osobowe.
R a z e m	487.836	523.929	524.247	

Wydatki Izby Rolniczej miały charakter bardziej personalny, niż w powiatach. Były to przeważnie udziały w utrzymaniu razem z powiatami względnie O. T. R. wspólnych instruktorów rolnych. W ostatnim roku wydatki te wzrosły. Taki sam charakter mają wydatki O. T. R., które w przeważnej mierze idą na utrzymanie sił kancelaryjnych i biur O. T. R., z rzadka zaś instruktorów rolnych. Należy nadmienić, że dochody swe O. T. R. przeważnie czerpały i czerpią

W-1749/78/283

z kas wydziałów powiatowych. Wprawdzie niektóre ruchliwsze O. T. R. zaczynają tworzyć własne fundusze, a kilka już je stworzyło, stało się to jednak tylko dzięki akcji pomocy powodzią. Bowiem pomoc rolnikom, dotkniętym tą klęską żywiolową, dostarczana była za pośrednictwem O. T. R. Niektóre z O. T. R. zobowiązały rolników do zwrotu w ciągu kilku lat, części otrzymanych świadczeń. Tym też tłumaczy się wzrost budżetów O. T. R. w ciągu ostatnich dwóch lat, że rolnicy zaczynają te otrzymane świadczenia zwracać. Dotyczy to zresztą tylko trzech czy czterech ruchliwszych O. T. R. w województwie krakowskim na czele z Brzeskiem, Białą i Mielcem.

Budżet Izby Rolniczej łącznie z subwencjami, otrzymanymi ze Skarbu Państwa, został w ostatnim roku zrealizowany na sumę 387.000 zł. Po odjęciu od 387.000 zł. sumy 51.000 zł., jako bezpośrednio wydatkowanej przez Izbę Rolniczą w 17 powiatach województwa, Izba Rolnicza Krakowska pośrednio zrealizowała budżet na sumę 336.000 zł.

Razem w roku 1936/37 na cele rolne w województwie wydatkowano około 860.000 zł. Jeżeli przyjmujemy, że wydatki personalne Izby Rolniczej za ostatni rok zrealizowane bezpośrednio wynosiły tylko tyle, ile wydały na ten cel powiaty w roku 1936/37, czyli 56%, a więc około 188.000 zł (były prawdopodobnie jednak większe) i do tej sumy dodamy wydatki również osobowe Izby Rolniczej, ale wydatkowane w formie udziału w utrzymywaniu instruktorów rolnych wspólnie z powiatami, wynoszące 51.000 zł, poza tym wydatki osobowe O. T. R., wynoszące w przybliżeniu 44.000 zł, wreszcie wydatki osobowo - rolne 17 powiatów, wynoszące około 223.000 zł, to otrzymamy, że wydatki osobowe, związane z rolnictwem, pochłonęły 506.000 zł. Na wydatki rzeczowe wydatkowano zatem stosunkowo znacznie mniej, bo tylko sumę około 354.000 zł.

Za kwotę około 506.000 zł utrzymywanych było łącznie przez powiaty, Izbę Rolniczą, Okręgowe Towarzystwo Rolnicze 87 instruktorów, względnie asystentów (kontroli obór, hodowli trzody chlewnej), wypłacane były dodatki dla 16 lekarzy weterynaryjnych, opłacono 12 sił kancelaryjnych w biurach O. T. R., a poza tym przez Izbę Rolniczą 50 osób w biurze, rachubie, personelu inspektorskim i instruktor-skim. Razem 165 osób.

Czy rzeczywiście taka ilość instruktorów, asystentów, lekarzy weterynaryjnych, sił kancelaryjnych była potrzebna, nie zamierzam dyskutować. W każdym razie należy stwierdzić, że na powiat przypada prawie po 10 ludzi.

Aparat ten należy określić jako wielki, jeśli się go porówna z administracyjnym aparatem wszystkich samorządów powiatowych na terenie województwa, wynoszącym niewiele więcej ponad 165 osób, i o ile się zważy, że aparat działania samorządów powiatowych administrował łącznie budżetem w roku 1936/37 6.665.000 zł, czyli $7\frac{3}{4}$ większym, niż łącznie wszystkie wydatki zrealizowane na rolnictwo.

Na rzeczową pomoc rolnictwu i to przeważnie małorolnemu przypada 354.000 zł, czyli przeciętnie na jedno gospodarstwo (na terenie województwa istnieje 313.446 gospodarstw), przypada nie wiele więcej ponad 1 zł rocznie. Jeżeli jednak przyjmujemy, że tylko 85%, a więc 266.500 gospodarstw potrzebuje po-

mocy rzeczowej w formie pomocy na konieczne ulepszenia i inwestycje, wówczas na jedno gospodarstwo wypadnie przeciętnie po 1.20 zł rocznie.

Nie trzeba dowodzić, że pomoc ta jest więcej niż znikoma. Mógłby jednak mnie spotkać zarzut, że pominąłem pomoc instrukcyjną i informacyjną. Istotnie pomoc tę nasze drobne rolnictwo otrzymuje, ale twierdzę, że wyniki tej pomocy są małe i nie wystarczające. Dzieje się to dlatego, że sama praca instrukcyjna zależna jest tylko i wyłącznie od osobistych wartości i poczucia odpowiedzialności jednostki, prowadzącej tą pracę.

Małorolny na terenie województwa krakowskiego, posiadający w większości wypadków gruntu od 1 — 3 ha, a obarczony przeważnie liczną rodziną, nie jest w stanie wydać choć cośkolwiek na ulepszenie swego gospodarstwa. Dlatego też instrukcje i nastawienia instruktorów tylko o tyle odnoszą skutek, o ile ich wnioski dadzą się przeprowadzić bez wkładów i o ile przy tym zdobędą sobie popularność u rolników. Statystyka wprawdzie notuje wzmożenie produkcji tak rolnej, jak też i hodowlanej, postępy te, zdaniem moim, należy jednak przypisać głównie gospodarstwom większym, które przy obliczeniu ogólnym decydują o wyniku.

Sprzedawane przez małorolnego produkty rolne, hodowlane idą głównie na zapłacenie podatków oraz na zakup soli, obuwia, ubrania i innych produktów przemysłowych, bez których trudno się obejść w gospodarstwie. Nie pozostaje zazwyczaj żadna reszta, która by pozwoliła ulepszyć własne gospodarstwo, zakupić odpowiednie maszyny, wybudować gnojownię wzorową, zakupić nawozy sztuczne, zastosować selekcję nasion i wreszcie sprowadzić zarodowe sztuki hodowlane itp. Wszystkie zdobycze nowoczesnego rolnictwa stanowią udział dopiero gospodarstw większych i zasobniejszych.

Widocznym jest przeto, że gospodarstwa karłowate potrzebują pomocy przede wszystkim bezpośredniej, w formie tych ulepszeń na które nie rzadko nie są w stanie wydać nawet 1 zł. Właśnie tej pomocy bezpośredniej oczekują od różnorodnych samorządów i instytucji popierających rolnictwo karłowate gospodarstwa województwa krakowskiego. Pomoc tą można wzmocnić tylko przez zmniejszenie różnego rodzaju etatów instruktorskich i inspektorskich.

Drugim momentem, który stan obecny mógłby nieco poprawić, to koncentrowanie wysiłków na wydatki ściśle rzeczowe, bez rozdrabniania ich w różnych kierunkach.

Nie celową wydaje się specjalizacja instruktorów i inspektorów, pracujących wśród gospodarstw karłowatych. Specjalizacja uprawy, czy też hodowli jest i będzie udziałem gospodarstw większych, a nie karłowatych. Zresztą te wszystkie działy specjalne rolnictwa czy hodowli w wojew. krakowskim tak są nie wielkie, że nie stoją w żadnym stosunku do liczby obecnie zatrudnionych w tych działach pracy instruktorów i inspektorów. Dla gospodarstw małorolnych najlepszy jest instruktor wszechstronny.

Poza tym pomoc bezpośrednia jest źle zorganizowana, albowiem prowadzona jest przy pomocy samorządów i organizacji rolniczych, które starają się przerzucać sobie wzajemnie obowiązki: izby rolnicze na samorząd powiatowy i towarzystwa rolnicze,

samorządy powiatowe i O. T. R. na izby rolnicze. Każda z tych instytucyj uważa, że najistotniejszą pomoc dla rolnictwa stanowi instruowanie i nastawianie, przysparzające organizatorom najmniej kłopotów.

Za mało praktyczną i niecelową uważam tendencję koncentrowania pomocy rolnictwu w okręgowych towarzystwach rolniczych. Organizacje te żyją tylko z subwencji i nie posiadają prawie żadnych własnych zasobów pieniężnych. Organizacje, otrzymujące zapomogi i subwencje dla ich przeprowadzenia, a nie posiadające własnych zasobów materialnych, nigdy ich wartości w takim stopniu nie docenią, jak te instytucje, które dochody czerpią z własnych źródeł i troszczą się o ich powiększenie. Innym jest także stosunek społeczeństwa do organizacji, utrzymywanej własnym wysiłkiem materialnym. Z drugiej zaś strony kierownictwo okręgowych towarzystw rolniczych nie posiada cech jednolitych, stałych i zawodowych. Trudno przecież żądać od prezesów O. T. R. stałego i częstego zajmowania się różnorodnymi sprawami gospodarczymi. Prezesi okręgowych towarzystw rolniczych, pochłonięci własnymi sprawami i zajęciami, tylko do rywczą mogą zajmować się organizacją, na której czele stoją; wszelka inicjatywa należy prawie wyłącznie do kierowników biur O. T. R. Dlatego od prezesów O. T. R. nie można żądać odpowiedzialności za wykonywaną pod ich kierownictwem pracę.

Wreszcie ostatni moment, to zbiurokratyzowanie pomocy dla rolnictwa. Samorząd terytorialny i rolniczy, cały szereg organizacji pośrednio czy bezpośrednio tę pomoc organizuje. Związane to jest z koniecznością utrzymania biur i personelu kancelaryjnego, wypisywaniem szeregu pism, okólników, instrukcyj, z wzajemnym uzgadnianiem zamierzeń i projektów,

czego by się uniknęło, gdyby te wszystkie prace były skoncentrowane w jednym samorządzie, czy organizacji rolniczej na szczeblu powiatu, czy województwa.

Przy obecnym systemie np. w Krakowie mamy aż trzy urzędy, względnie instytucje i organizacje, prowadzące tą pomoc: Urząd Wojewódzki, Wydział Rolnictwa i Reform Rolnych, Izba Rolnicza i Małopolskie Towarzystwo Rolnicze; w każdym zaś powiecie Wydział Powiatowy i Okręgowe Towarzystwo Rolnicze. W związku z tym agronomowi powiatowi, załatwiają i kierując pracę w dziale pomocy dla rolnictwa na szczeblach powiatu, są zmuszeni odpowiadać na szereg pism i okólników, wypełniać szereg statystyk i zestawień, dla każdej z władz na szczeblu wojewódzkim. Rezultat jest taki, że agronom powiatowy jest faktycznie urzędnikiem biurowym, pochłoniętym pisaniami i załatwianiem papierów, dotyczących niejednokrotnie tych samych spraw, dla Urzędu Wojewódzkiego, Izby Rolniczej i Małopolskiego Towarzystwa Rolniczego. Poza tym agronom powiatowy organizuje i nastawia pracę różnego rodzaju zrózniczkowanych inspektorów, którzy nie rzadko w danym powiecie nie mając co inspekcjonować podejmują jednak inicjatywę i przyjeżdżają często od razu po kilku, i po prostu przeszkadzają w pracy agronomom.

Wszyscy agronomi powiatowi w województwie krakowskim skarżą się na te przerosty biurokratyczne, które niestety, zakradły się do działu tak specjalnego, jakim jest pomoc dla rolnictwa.

Zdaniem moim, wszystkie niedociągnięcia tak w treści pomocy, jak też w jej organizacji, winny być jak najrychlej poddane badaniu. Właściwej inicjatywy należałoby oczekiwać od Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych.

Ryszard Andruszkiewicz.

W sprawie majątkowych zagadnień gromady

(Przyczynki do rozszerzenia dyskusji).

(Dokończenie).

c) *Obszar województw: pomorskiego i poznańskiego.*

Ten sam art. 108, który zdecydował o mieniu gromad w województwach południowych, postanowił również w województwach zachodnich przejście na gromady całej własności b. gmin jednostkowych.

Własność b. gmin jednostkowych, jak o tym mówi § 68 ordynacji gminnej z 1891 r., stanowiły zarówno te części majątku gminnego, których dochody przeznaczone były dla celów gospodarki gminnej (majątek gminny w ścisłym znaczeniu), jak również te obiekty majątkowe, których użytkowanie przysługuje przynależnym do gminy lub niektórym z nich dzięki ich specjalnej właściwości (majątek klasowo-gminny, allmendy, wspólnoty).

Jak wynika z § 68, — własność b. gminy jednostkowej składała się z majątku w znaczeniu ścisłym i majątku klasowo-gminnego (oraz allmendy, wspólnoty), który swoim charakterem zbliża się do pojęcia dobra gminnego, znanego w b. gminie galicyjskiej. Wszakże różnicę między majątkiem ścisłym a klaso-

wo - gminnym pozwala w pewnym stopniu zatrzeć § 69, który dopuszcza, co prawda pod pewnymi warunkami, zamianę majątku ścisłego na klasowo-gminny i odwrotnie.

W jaki sposób powstawała własność b. gmin jednostkowych, ilustrują to niżej podane wyciągi z kilku dokumentów 1).

1) 1) *Pastwisko.*

„*Recess*
tyczący się abluicyi pańszczyzny, naturalistów, i wzajemnych praw wolnego pastwiska, między gminą S., a Dominiami O. I i II części powiatu O.

§ 2.

Dominium O. obydwóch części obowiązane jest natomiast gminie S. za służące jej większe prawa udzielić nagrodę w naturze, wynoszącą:

216 Morgów

wyrażnie: dwieście szesnaście Morgów miary pruskiej gruntu nad granicą między S. a O. położonego, na zupełną wyłączną, i od służebności oswobodzoną, jej własność, zaczem gmina S. wszelkich dalszych rozszczeń do dominiów O. obydwóch części niniejszem się wyrzeka.

Udzielona za pastwisko nagroda jest surrogatem ablu-

Po wejściu w życie ustawy samorządowej z 1933 r. zaistniała sytuacja analogiczna, jak w województwach południowych. Gromada uzyskała całą własność b. gminy jednostkowej, nie wyłączając nawet tej, która była związana z wykonywaniem administracji, jako majątek o znaczeniu ścisłym. Szczególnie dobitnie wypukła się ten stan, gdy chodzi o tzw. majątek o przeznaczeniu publicznym, jak np. szkolny, którego właścicielem stała się prawnie gromada.

W tych warunkach, podobnie jak w województwach południowych, praktyka, a zwłaszcza praktyka rozrachunków między gminami a gromadami na podstawie art. 108 dąży do odzyskania na rzecz gminy, majątku b. gminy jednostkowej, który miał charakter majątku ścisłego, a zwłaszcza majątku celowego.

d) Obszar województw północno - wschodnich.

Zagadnienia tego, dotyczy art. 414 zводу Praw, który stanowi, że do majątków społecznych należą między innymi majątki, należące do gromad obywateli wiejskich. Zajął się częściowo tą kwestią art. 98 rozporządzenia Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich z dnia 26 września 1919 r. o samorządzie gminnym; mianowicie przepis ten postanowił, że prawa, przysługujące włościanom na mocy ich ustroju stanowego, wykonywują oni za pomocą stanowego zebrania wiejskiego i pełnomocnika. Przepis ten został uchylony przez art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14.X.1927 r. o uchyleniu odrębności stanowych. Rozporządzenie to przyniosło

owanych za nią praw, wstępuje zatem pod względem swych przywilejów, ciężarów i innych stosunków prawnych w miejsce praw tutaj abluowanych.

Nagroda ta przekazana jest gminie S. w całości, i użytkowanie jej służy gminie w tej obszerności, w jakiej prawo do pastwiska samego miało miejsce; odmiana zaś stosunku użytkowania pomiędzy sobą pozostawia się do woli gminy“.

2) Osada szkolna.

„Szkoła w G., którą teraźniejszy dozór szkolny zastępuje, została za dotychczasową posiadłość swoją i za prawa swe postawiona na gruntach do terytorium G. należących, planem czyli działem Nr. 14, który się z jednej sztuki, obejmujący

7 morg : 127 pr.

siedem morgów sto dwadzieścia siedem prętów kwadratowych składa wynagrodzoną.

Posiadłość ta staje się własnością szkoły, jednakże obowiązany jest każdorazowo nauczyciel oddać z tego

40 prętów

na hodowanie drzewek owocowych i na zasadzenie drzew nowych i tylko na też cele używane“.

3) Ziemia sołecka.

„Na remuneracyą każdorazowego sołtysa miejscowego za sprawowanie urzędu, przeznaczony został ogród Nr 12 a mapy 113 sto trzysta prętów kwadratowych wynoszący“.

4) Osada kowalska.

„Do użytku każdorazowego kowala wiejskiego, pozostawiono bez zmiany ten sam ogród, który Nr 12 mapy wynoszący

1 M. 24 pr.

jedną morgę dwadzieścia cztery pręty kwadratowych“.

5. Jezioro.

„Pomiędzy podpisaną Królewską Regencją w imieniu Fiskusa rządowego z jednej i gminą P., mianowicie: teraźniejszym sołtysiem J. F., M. F., sukcesorami F. S., J. P., F. P., M. G., J. S., J. Ś., J. F. młodszym i M. K.;

również przepisy, co do sposobu postępowania gromad w sprawach gruntów i praw wspólnych, dotychczas niepodzielonych, jak wygony, wspólne pastwiska, służebności itp. W sprawie tej ust. (1) art. 2 mówi o wyborze pełnomocników na zebraniach uprawnionych pod przewodnictwem sołtysa.

Sprawę podziału gruntów, nadanych włościanom przy uwłaszczeniu i będących wspólną własnością, art. 3 tego rozporządzenia skierowuje na drogę, określoną rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 lutego 1927 o zniesieniu służebności w województwach: wołyńskim, poleskim, nowogródzkim, wileńskim i wschodniej części województwa białostockiego.

Należące do danych gromad wiejskich mienie użyteczności publicznej, tak ruchome, jak nieruchomości (budynki szkolne, łaźnie, cmentarze itp.) przeszły na mocy art. 4 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14.X.1927 o uchyleniu odrębności stanowych — na gminy wiejskie. Ustawa samorządowa z 1933 r. nie wniosła do tego stanu prawnego nowych postanowień, w szczególności nie został określony stosunek organów nowej gromady do mienia, mającego charakter wspólnoty. Nie ma przepisu, analogicznego do art. 80, który reguluje sprawy tego rodzaju w gromadach na obszarze b. Królestwa Polskiego.

Okoliczność, że do ustawy samorządowej z 1933 r. nie wprowadzono przepisów co do spraw majątkowych gromad na tym obszarze, nie powinna być

zawiera się na mocy protokołu licytacyjnego z dnia 26 marca 1830 załączonego w poświad. kopii reskryptu zatwierdzającego „Królewskiego Ministerstwa Finansów z dnia 1 czerwca 1830:II.8471 i zawartej pomiędzy gminą P. i P. ugody odstąpienia z dnia 9 lutego 1831 następnym kontraktem kupna.

§ 1.

Królewska Regencja wypuszcza rzeczzonej na wstępie gminie P. jezioro pomiędzy polem P. i P. położone, które obejmować ma około 107 morgów magdeburskich miary, bez zastąpienia omyłek rozmiaru i bez wszelkiego zaręczenia za zapłaconą już sumę kupna w ilości 440 Tal. wyraźniej: cztery sta czterdzieści talarów ryczałtem w własność od 1 lipca 1830 począwszy.

§ 2.

Gmina płaci za jezioro do kasy ekonomicznej w G., lub gdzieby nakazane było roczny czynsz w sumie 4 Talary wyraźniej cztery Talary w ćwierćrocznych ratach od 1 lipca 1830 począwszy, dnia 1 lipca, 1 października, 1 stycznia i 1 kwietnia każdego roku w kurańcie srebrnym pruskim podług stopy menniczej z roku 1821.

§ 3.

Prócz tego przyjmuje gmina wszystkie na jeziorze spoczywające lub w przyszłości na nie nałożyć się mające powszechne krajowe, powiatowe, towarzystwa i komunalne ciężary i podatki od 1 lipca 1830 począwszy. W szczególności co się tyczy podatku gruntowego przez nabywcę stosownie do prawa względem urzędzenia podatkowości z dnia 30 maja 1820 przyjąć się mającego, takowy powinna gmina jak podług praw na teraz i na przyszłość przez władzę poborową ustanowiony będzie, w ratach miesięcznych, a mianowicie postanowioną najprzód ilość zaraz od 1 lipca 1830 począwszy do karty poborowej wnosić.

§ 4.

Gmina obowiązana jest dozwolić wszystkim mieszkańcom wsi P. i kolonii na gruncie folwarcznym P. założonej używać wody jeziornej na potrzebę swą, tudzież używać jeziora do pojenia swego czterożonego bydła, jako napędzenia swego drobiazgu wszelkiego gatunku, niemniej inne na jeziorze spoczywać mogące służebności ponosić...“.

wszakże poczytywaną za oznakę, iż sprawy te są istotnie wyczerpująco uregulowane. Na tle istniejącego stanu prawnego praktyka zarysowuje się w sposób bardzo chaotyczny. Gdy bowiem obok mienia o charakterze niewątpliwiej wspólnoty, jak np. pastwisko, czy jezioro, spotykamy obiekty tego rodzaju, jak młyny, kamieniołomy, place budowlane, wyłania się duża trudność ustalenia istotnego podmiotu prawa własności. Stan taki stwarza sprzyjające okoliczności do zagarniania tego rodzaju obiektów majątkowych przez grupy nawet pojedynczych mieszkańców. Prowadzi to w rezultacie do wzbogacania się grup lub jednostek ze szkodą pozostałych uprawnionych, bądź też gromady, jako całości.

Podobnie, jak w gromadach na innych obszarach, tak i tu z chwilą zorganizowania nowych gromad i powołania organów gromadzkich poczęło się niekiedy przejawiać dążenie do uregulowania spraw majątkowych gromady drogą faktu, może nawet takiego, który zawierał by w istocie usiłowanie do poprawiania lub uzupełniania obowiązującego stanu prawnego. Wspomnę, jako przykład tego rodzaju akcji, sporządzanie przez organa gromady protokołów w sprawie ustalania stanu majątkowego gromady. Protokoły tego rodzaju miały doprowadzić faktycznie do podjęcia spraw majątkowych gromady pod wpływ organów gromadzkich.

III.

Przytoczony materiał i uwagi pozwalają na zannotowanie następujących spostrzeżeń, które mogłyby stanowić podstawę właściwej dyskusji w sprawach majątkowych gromady.

1. W zasadzie w gromadach wszystkich obszarów istnieje zagadnienie dwu odróżniających się grup mienia gromadzkiego: majątku w znaczeniu ścisłym i dobra, które przejawia się, jako dobro, majątek klasowo - gminny, czy też bliska mu instytucja wspólnoty. Elementy, które rozgraniczają te dwie grupy, to przede wszystkim geneza i przeznaczenie danego obiektu majątkowego. Jednocześnie na podkreślenie zasługuje duże podobieństwo co do genezy i przeznaczenia mienia każdej z dwu grup w różnych gromadach. I tak np. jeżeli idzie o majątek gromadzki, to jego charakter w gromadach południowych wykazuje duże pokrewieństwo z majątkiem w znaczeniu ścisłym w województwach zachodnich, a dalej z majątkiem, o którym mowa w art. 78 ustawy samorządowej na obszarze b. Królestwa Polskiego. Natomiast geneza i przeznaczenie dobra gromadzkiego w województwach południowych — wykazuje podobieństwo do majątku klasowo-gminnego w województwach zachodnich oraz do wspólnoty w województwach b. zab. rosyjskiego.

Mienie, trudne do wyraźnego zakwestionowania do jednej z tych grup stanowi w całokształcie zagadnienie aczkolwiek ważne, to jednak wtórne.

2. Podobieństwo co do genezy i przeznaczenia nie znajduje równomiernego odbicia w ujęciu prawnym zagadnienia. Bo oto, gdy:

a) mienie o charakterze publicznym gromadom

na obszarze województw północno - wschodnich zabrane zostało w drodze przepisu art. 4 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14.X.1927 o uchyleniu odrębności stanowych, a gromadom na obszarze b. Królestwa Polskiego art. 78 ustawy samorządowej, to gromadom w województwach południowych i zachodnich art. 108 ustawy samorządowej oddał całe mienie publiczne b. gmin jednostkowych;

b) mienie o przeznaczeniu prywatnym, jak np. pastwiska, lasy zasłużebnościowe, czyli w gromadach na obszarze b. zab. rosyjskiego — wspólnoty, oddane jest do wyłącznej dyspozycji uprawnionych, to w gromadach na obszarze województw południowych i zachodnich, jako dobro, czy majątek klasowo - gminny, jest w zarządzie organów gromadzkich, przy czym istnieje duży nacisk na sposób użytkowania, zwłaszcza w kierunku podnoszenia opłat za użytkowanie, ograniczanie darowizny, podziału itp.;

3. powstanie w swoim czasie tego rodzaju różnorodności prawnego ujmowania tych samych, a co najmniej bardzo podobnych zagadnień miało swoje uzasadnienie w tym, iż działo się to pod panowaniem różnych porządków prawnych i społecznych, to, jeżeli idzie o utrzymywanie nadal obecnego stanu prawnego pojawiają się nie tylko wątpliwości, ale nawet, jak to na wstępie zanotowaliśmy, wnioski w kierunku rewizji. Gdy zaś mowa o rewizji, to wydaje się, iż:

a) powinna ona zmierzać do uregulowania majątkowych spraw gromady nie tylko w jednej, czy dwu częściach Państwa, ale w całym Państwie;

b) majątek o przeznaczeniu publicznym, związany z obowiązkami gmin, powinien przypaść gminom lub też pozostawienie tego rodzaju mienia gromadom powinno iść w parze z zobowiązaniem ich do przeznaczania dochodów z tego rodzaju mienia na cele publiczne;

c) mienie, służące uprawnionym, a więc dobro, majątek klasowo - gminny, czy wspólnota, powinno być tak zarządzane, czy to przez uprawnionych, czy przez organa gromady, ażeby słuszne interesy uprawnionych nie mogły być naruszane. Nie zmierzają oczywiście po tej linii te wnioski rewizyjne, które domagają się np. zlikwidowania dobra gromadzkiego, czy też przemianowania go na majątek o znaczeniu ścisłym (np. pastwiska, czy lasu, który nadano za zlikwidowane służebności).

Rozważane przez nas zagadnienia majątkowych spraw gromady naświetlamy i oceniamy przede wszystkim pod kątem widzenia samorządowym. Ujęcie jednak pełni zagadnienia nie mieści się w płaszczyźnie samorządowej. Wchodzą tu bowiem jeszcze w grę zagadnienia gospodarki ziemią, a więc sprawa wykorzystania ziemi, form władania itp. Świadomość ta wskazuje nam, że zanotowane w prasie samorządowej głosy o rewizję spotkać się mogą z poparciem, czy sprzeciwem również czynników rolniczych. Dla sprawy oczywiście będzie dużą korzyścią, jeżeli ewentualna rewizja obecnego stanu zostanie poprzedzona jak najszerszą dyskusją. Rozszerzenie zaś tej dyskusji stanowiło przewodnią myśl niniejszych rozważań.

Dr Ludwik Bar.

Głosy czytelników

O uwzględnienie potrzeb gromady przy komasacji i parcelacji

Po wejściu w życie ustawy samorządowej z dn. 23.III.33 r. tu i ówdzie działacze samorządowi próbowali podjąć pracę w gromadach, by stworzyć lepsze warunki bytowania ludności. Niestety, najbardziej celowe projekty urządzeń czy inwestycji (domy ludowe, szkoły i ogródki przy szkołach, parki, łaźnie itp.) nie mogły być zrealizowane wobec braku podstawowych elementów do tych poczynañ, a więc pieniędzy i odpowiednich placów. Na tle ogólnej psychozy o ubóstwie wsi wytworzyło się przekonanie, że wszelkie inwestycyjne poczynania gromad muszą być odłożone do lepszych czasów. Zdawałoby się, że kto inaczej zechce rozumować, ten nie zna wsi i ubóstwa materialnego jej ludności.

Znając właśnie wieś twierdzą, że w każdej wsi polskiej można zrobić dużo bez specjalnego opodatkowywania, czy też innej formy pompowania gotówki, a mam na myśli dobrowolne świadczenia w naturze w formie robocizny i materiałów. Umiejętna organizacja i wykorzystanie tego rodzaju kapitału stworzy duże możliwości poczynañ gromad.

Za przedmiot rozważañ biorę wsie jeszcze nieskomasowane oraz obiekty ziemskie, przewidziane do parcelacji.

W okresie 18 lat niepodległości Państwa Polskiego wiele wsi, szczególnie na kresach wschodnich, zostało już skomasowanych, kilkadziesiąt dużych obiektów ziemskich uległo parcelacji. Pomijając inne momenty, należałoby się zastanowić, jakie korzyści osiągnęła z tego wieś w dziedzinie oświaty, kultury oraz zdrowia publicznego.

Jak dotychczas nie było na wsi obszernej i zdrowej szkoły, domu ludowego, łaźni i parków, tak również tego wszystkiego nie ma i obecnie, a sądzę, że w tych właśnie wsiach nieprędko będzie.

Dotychczas zatwierdzanie projektów komasacji i parcelacji odbywało się jednoosobowo; tu właśnie kryje się przyczyna utraconych b. wielu możliwości do nadania innego oblicza wsi polskiej. Komasacja i parcelacja jako jedyna w obecnych warunkach na wsi okazja do tworzenia nowych wartości przez uzyskanie placów pod budowę oraz w wielu wypadkach materiału budowlanego i pieniędzy, zostają poważnie stracone.

Dam przykład właściwego wykorzystania tej okazji na ubogiej wsi poleskiej K.

Strach przed osamotnieniem (charakterystyczne u Poleszuka) został przełamany i wreszcie ludność wsi K. za przykładem wsi okolicznych postanowiła przeprowadzić u siebie komasację. Dzięki zapobiegliwości geometry, prowadzącego komasację oraz opieki ze strony Wydziału Powiatowego i sołtysa, przed ukończeniem prac komasacyjnych wieś wybudowała łaźnię, nagromadzono budulec na budowę szkoły i domu ludowego, wydzielono potrzebne place pod budowę oraz, po uzyskaniu prawa na wyręb lasu, spieniężono drzewostan, a uzyskane pieniądze ulokowano w K. K. O., przeznaczając je na dalsze inwestycje. To są wyniki właściwej i wczas wykorzystanej okazji, która w mniejszych lub nawet w większych rozmiarach istnieje i istnieć będzie przy planowym wykonywaniu reformy rolnej.

Koniecznością więc jest, by przy zatwierdzaniu planów komasacyjnych oraz parcelacji większej własności ziemskiej brali udział z głosem doradczym:

inspektor szkolny — w sprawach potrzeb szkolnych, oświaty pozaszkolnej, kultury i sztuki;

lekarz powiatowy — w sprawach zdrowia publicznego;

inżynier drogowy — w sprawach drogowych;

architekt powiatowy — w sprawach zabudowania osiedli;

agronom powiatowy — w sprawach potrzeb rolnictwa i przy ustalaniu działek;

wójt gminny — dla opiniowania potrzeb i możliwości gromady;

sołtys wsi — jako reprezentujący potrzeby i możliwości gromady;

geometra, prowadzący prace, związane z komasacją.

Powołanie geometry do komisji uważam za konieczne, ponieważ głównie od niego zależeć będzie wykonanie programu nakreślonego przez komisję; praktyka wykazała bowiem, że geometra do zakończenia komasacji jest faktycznym kierownikiem wsi.

J. Jastrzębski.

Ze Związku Powiatów Rzeczypospolitej Polskiej

TARYFA KOLEJOWA NA PRZEWÓZ MATERIAŁÓW DROGOWYCH.

Związek Powiatów R. P. przesłał w dn. 27.VII. rb. Panu Ministrowi Spraw Wewnętrznych odpis pisma do Pana Ministra Komunikacji w sprawie re-

wizji taryfy kolejowej na przewóz materiałów drogowych z prośbą o poparcie stanowiska Związku („Samorząd“, Nr 31). Obecnie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zawiadomiło Związek o skierowaniu do Ministerstwa Komunikacji pisma, popierającego stanowisko Związku.

Przegląd orzecznictwa

ORZECZENIA DO USTAWY O FINANSACH KOMUNALNYCH.

Do art. 24.

1. Wniesienie przeciw rozdziałowi podatku krajowego między gminy miejskie i powiatowe związki komunalne, do pokrycia tego podatku zobowiązane (art. 24 ust. 2 ustawy) sprzeciwu z § 28 ustawy o daninach powiatowych i prowincjonalnych z 23.IV.1906 (Zb. ust. pr. str. 159) choćby tylko przez jednego z powyżej pomienionych płatników, wyklucza uprawomocnienie się rozdziału podatku tego także w stosunku do pozostałych płatników. (Zasada prawna).

(N. T. A. 4 marca 1932 r. I. rej. 2173/30 Z. W. 548 S.).

Do art. 27.

1. Przysługujące władzy w myśl art. 27 pkt. 3-ci ustawy prawo żądania zmiany lub zniesienia uchwał, dotyczących opłat administracyjnych, należy do jej swobodnego uznania, a ograniczone jest jedynie obowiązkiem zbadania stosunku wpływów z tych opłat do kosztów utrzymania tej gałęzi zarządu komunalnego, za której czynności opłaty są pobierane.

(N. T. A. 23 listopad 1927 r. I. rej. 1895/25 Z. W. 1315 z 1927 r.).

2. Wprowadzony w drodze rozporządzenia policyjnego system oczyszczania ulic w mieście Bydgoszczy przez tzw. Tabor Miejski jest urządzeniem komunalnym w rozumieniu art. 27 ustawy, z którego korzystają wszyscy właściciele nieruchomości, położonych przy ulicach, placach itd., przez ten tabor oczyszczanych, a w konsekwencji obowiązani są do ponoszenia opłat, w cytowanym wyżej artykule przewidzianych.

(N. T. A. 20 luty 1931 r. I. rej. 1651/29 Z. W. 353A i 25 września 1931 r. I. rej. 2882/29 Z. W. 429A).

3. Świadczenia pokrywania kosztów leczenia i pielęgnowania umysłowo chorych w specjalnych zakładach krajowych w b. dzielnicy pruskiej, do których uiszczania obowiązany jest miejscowy związek dla wspierania ubogich na rzecz krajowego związku dla wspierania ubogich, jako dotyczące wyłącznie stosunków między związkami dla wspierania ubogich i wynikające z ich obowiązku do udzielania ubogim opieki społecznej, nie są daninami komunalnymi w rozumieniu ustawy z 11 sierpnia 1923, a w szczególności nie są opłatami za używanie komunalnych urządzeń i zakładów dobra publicznego, o których mowa w art. 27 i 30 tej ustawy.

(N. T. A. 4 maja 1932 r. I. rej. 7747/30 Z. W. 540 A).

4. Za komunalne urządzenia i zakłady dobra publicznego w rozumieniu art. 27 ustawy należy uważać wszystkie takie urządzenia i zakłady, znajdujące się w posiadaniu związku komunalnego bez względu na rodzaj tytułu posiadania.

(N. T. A. 22 czerwca 1931 r. I. rej. 3172/29 Z. W. 473 S.).

5. Zakładem dobra publicznego w rozumieniu art. 27, 29 i 30 ustawy będzie, bez względu na nazwę, każde przez związek komunalny do życia powołane urządzenie, którego głównym przeznaczeniem jest służyć przede wszystkim celom dobra publicznego (użyteczności publicznej), cel zaś uboczny, wtórny natomiast (osiągnięcie dochodu) nie odbiera im tego przymiotu. Z drugiej strony pod pojęciem przedsiębiorstwa (art. 28 i 29 ustawy) podpadają urządzenia, obliczone na zysk głównie (przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe) choćby z ich założeniem przez związek komunalny łączyła się także myśl o interesie publicznym, na przykład założenie przez miasto sklepów sprzedaży towarów w celu niedopuszczenia zwyczajki cen.

(N. T. A. 10 stycznia 1934 r. I. rej. 3745/32 Z. W. 740 S.).

6. Komunalne urządzenia wodociągowe i kanalizacyjne podpadają pod pojęcie zakładów dobra publicznego w rozumieniu art. 27 ustawy.

(N. T. A. 10 stycznia 1934 r. I. rej. 3745/32 Z. W. 740 S.).

7. Art. 27 ustawy postanawiający, że związki komunalne winny pobierać opłaty za używanie komunalnych urządzeń i zakładów dobra publicznego, sam przez się nie daje jeszcze związkom komunalnym prawa żądania od obywateli przymusowego korzystania z usług tych urządzeń i zakładów. Prawo stosowania takiego przymusu winno być oparte na specjalnych postanowieniach prawnych.

(N. T. A. 30 kwietnia 1934 r. I. rej. 8626/31 Z. W. 787 S.).

8. Opłaty za wodę i kanalizację, pobierane przez gminy na podstawie art. 27 ustawy, mają charakter daniny osobistej, wobec czego za zaległe opłaty w stosunku do gminy miejskiej na obszarze obowiązywania prawa cywilnego według X tomu Zb. Pr. P. Ros. nie odpowiada nabywca odnośnej nieruchomości. (Zasada prawna).

(N. T. A. 7 maja 1935 r. I. rej. 2446/32 Z. W. 1056 S.).

9. W gminach, posiadających urządzenie wodociągowe i kanalizacyjne, opłaty za korzystanie z nich, ciążące na nieruchomościach, przyłączonych do gminnej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, mają charakter należności publiczno - prawnych, podpadających pod przepisy art. 41 u. hip. i wobec tego należności z tego tytułu winny korzystać z przywileju przy zaspokojeniu z ceny, osiągniętej za nieruchomość na licytacji.

(Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 1936 r. I. C. 2176/35. Ogólnego Zbioru Nr 84 z 1937 r.).

10. Opłaty, pobierane przez gminy za wodę (opłaty wodociągowe), mają charakter opłat prawno - publicznych, zwrotu więc rzekomo nieprawnie pobranych przez gminę opłat za wodę nie można dochodzić w drodze procesu cywilnego.

(Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 1934 r. II. C. 876/34. Ogólnego Zbioru Nr 830 z 1934 r.).

11. Stosunek między właścicielem domu a zarządem miejskim z tytułu dostarczania wody nie wypływa z umowy, lecz z obowiązku publicznego, a zatem spór taki, jako mający swe źródło w stosunku publiczno - prawnym, nie podlega właściwości sądowej, lecz należy do kompetencji władzy administracyjnej.

(Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 1934 I. C. 191/34.
Ogólnego Zbioru Nr 36 z 1935 r.).

Do art. 30.

1. Rozporządzenie Szefa Zarządu Terenów Przyfr. i Etap. z 4 listopada 1920 w sprawie rekwizycji podwód Dz. Urz. Zarz. T. P. i E. Nr 4 poz. 34 ma moc ustawy i zachowało dotąd moc obowiązującą. Zmiana tej powinności na świadczenia pie-

niężne uzasadniona jest w przepisie art. 22 pkt. 5 rozp. Kom. Gen. Ziem Wsch. o samorządzie gminnym z 26 września 1919 r. (Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr 21, poz. 215, przy czym jako podstawa dokonania rozkładu, winny znaleźć analogiczne zastosowanie przepisy art. 275 Oddz. II Roz. III Tomu IV Zb. Praw Ces. Ros.

(N. T. A. 18 października 1926 r. I. rej. 3586/25 Z. W. 1017).

2. Opłaty z art. 19 względnie 23 ustawy z 10 grudnia 1920 poz. 32 Dz. Ust. o budowie i utrzymaniu dróg w Rzeczypospolitej zostały utrzymane w mocy art. 30 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych.

(N. T. A. 30 maja 1927 r. I. rej. 393/26 Z. W. 1219 i 11 października 1928 r. I. rej. 3643/26 Z. W. 1525 oraz 3 października 1930 r. I. rej. 192/29 Z. W. 359 S) D.

Sprawy bieżące

ZAPEWNIENIE PRACY UCZESTNIKOM WALK O NIEPODLEGŁOŚĆ.

W Dzienniku Ustaw Nr 59, poz. 464 z rb. została ogłoszona ustawa z dnia 2 lipca 1937 r. o zapewnieniu pracy i o zaopatrzeniu uczestników walk o niepodległość Państwa Polskiego. W art. 2 ustawa postanawia, że osoby odznaczone Krzyżami Niepodległości lub Medalem Niepodległości oraz osoby, które udowodnią czynny udział w walkach o niepodległość w sposób, jaki określi Minister Spraw Wojskowych, mają pierwszeństwo, przy równych kwalifikacjach zawodowych, przy obsadzeniu stanowisk w urzędach, przedsiębiorstwach i zakładach państwowych i samorządowych oraz w przedsiębiorstwach i zakładach przez państwo subwencionowanych lub koncesjonowanych.

Niezależnie od tego każda instytucja i zakład o charakterze publiczno - prawnym, oraz każde przedsiębiorstwo i zakład pracy, bez względu na to, czy jest własnością państwową, samorządową, czy prywatną, ma obowiązek zatrudnić na każdym 33 pracowników co najmniej 1 osobę, odpowiadającą warunkom wyżej określonym, poszukującą pracy, zdolną do niej i skierowaną przez właściwy urząd pośrednictwa pracy. Obowiązek ten obejmuje także pracodawców, prowadzących roboty sezonowe, budowlane, ziemne, brukarskie, drogowe, kolejowe, wodne (budowlane, regulacyjne) oraz melioracyjne (art. 3). W dalszym ciągu ustawa określa sposób ustalania liczby przypadających do zatrudnienia osób w razie, gdy liczba pracowników w danym przedsiębiorstwie, instytucji i zakładzie pracy jest zmienną, niedozwala na zmniejszanie w ciągu lat 5 liczby zatrudnionych uczestników walk o niepodległość, jeżeli w chwili wejścia w życie ustawy jest ona wyższą od norm przepisanych oraz określa warunki wypowiedzenia pracy tej kategorii pracowników (tylko z ważnych przyczyn w rozumieniu art. 32, 33, 36 i 37 rozporz. o umowie o pracę pracown. umysł. i art. 13—16, 18 i 19 rozporz. o umowie o pracę robotników). W razie zwolnienia z powodu niezdolności do pracy, pracodawca obowiązany jest

zatrudnić w granicach wolnych stanowisk członka rodziny, poszukującego pracy i utrzymującego rodzinę.

Nieprzestrzeganie przepisów o obowiązku zatrudniania określonej w stosunku do ogółu pracowników liczby uczestników walk o niepodległość zagrożone jest karami (art. 16). Mianowicie kierownik przedsiębiorstwa lub zakładu państwowego, albo samorządowego, bądź znajdującego się pod zarządem państwowym lub samorządowym, którego stosunek służbowy ma charakter publiczno - prawny może być pociągnięty do odpowiedzialności dyscyplinarnej. Inne osoby mogą być karane administracyjnie aresztem do 6 tygodni albo grzywną od 200 do 2000 złotych. Art. 5 do art. 15 regulują sprawę zaopatrzenia uczestników walk o niepodległość.

Omawiana ustawa wchodzi w życie z dn. ogłoszenia, tj. 6 sierpnia rb.; równocześnie traci moc obowiązującą dekret Prezydenta Rzplitej z dnia 13 stycznia 1934 r. o zaopatrzeniu osób szczególnie zasłużonych w walkach o niepodległość Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 8).

OPLACANIE SKŁADEK UBEZPIECZENIOWYCH PRZEZ PRAKTYKANTÓW WAKACYJNYCH.

W sprawie powyższej Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wystosowało do Urzędów Wojewódzkich, Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę, Dyrekcji Państw. Zakł. Wodociąg. na Górnym Śląsku w Katowicach, Przewodniczących Wydziałów Powiatowych i Prezydentów Miast okólnik Nr Pers. 1431/75 z dnia 5 sierpnia 1937 r. (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 21 ex 1937, poz. 159) treści następującej:

„Ministerstwo Spraw Wewnętrznych podaje do wiadomości i stosowania poniżej zamieszczony okólnik Nr 53 Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 22 maja 1937 r. w sprawie opłacania składek ubezpieczeniowych przez praktykantów wakacyjnych“.

Załącznik.

Okólnik Nr 53 Min. W. R. i O. P. z dn. 22 maja 1937 r. L. IV M-4292/37.

„Ministerstwo Opieki Społecznej pismem z dnia 11 maja 1937 r. Nr Un 2/12-7 w sprawie obowiązku opłacania składek ubezpieczeniowych, wyjaśniło, że w myśl postanowień art. 6 ust. (3) pkt. 3 ustawy z dn. 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 396) „praktykanci i wolonariusze, będący uczniami lub absolwentami szkół zawodowych i akademickich, zatrudnieni wyłącznie w celu praktycznego przysposobienia się do swego zawodu według przepisów ustawowych lub danej uczelni“ podlegają tylko obowiązkowi ubezpieczenia od wypadków w zatrudnieniu i chorób zawodowych, za które to ubezpieczenie opłaca całą składkę wyłącznie pracodawca, a w myśl przepisów art. 6 pkt. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr 106,

poz. 911) mogą się na własne żądanie zwolnić od obowiązku ubezpieczenia „studenci państwowych szkół akademickich oraz innych szkół wyższych“.

O powyższym zechce Rektorat zawiadomić studentów, zakwalifikowanych na praktyki wakacyjne“.

WSTRZYMANIE EGZEKUCJI U ROLNIKÓW NA OKRES ŻNIWNY.

Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 24 lipca 1937 r. L. D. V. 7821/1/37 przedłużyło okres żniwny do końca sierpnia rb. W okresie żniwnym nie będą dokonywane licytacje przedmiotów zajętych u właścicieli, użytkowników lub dzierżawców rolnych na pokrycie tak zaległości skarbowych, jak i samorządowych oraz innych wierzytelności.

PROJEKT ORGANIZACJI SAMORZĄDOWEJ SŁUŻBY ZDROWIA W POWIECIE PIOTRKOWSKIM (WOJ. ŁÓDZKIE).

Powiat piotrkowski zajmuje obszar 2.087 km² z zaludnieniem według ostatniego spisu wynoszącym 223.053 mieszkańców, a bez wydzielonego m-ta Piotrkowa 170.846 m. Pod względem administracyjnym powiat składa się z 23 jednostek samorządowych, w tej liczbie 2 miast związanych gospodarczo z terenem wiejskim.

Na całej powierzchni powiatu zamieszkuje obecnie 42 lekarzy oraz 60 położnych. 1 lekarz wypada na 5.310 m., 1 położna na 3.717 m. Jeżeli jednak wyłączyć lekarzy i położne zam. w Piotrkowie, to wieś ma do swojej obsługi tylko 10-ciu lekarzy oraz 29 położnych, czyli 1-go lekarza na 17.120 m., 1-na położna na 5.903 m.

Położne nie są związane umową z ludnością. Pod wzgl. lekarskim powiat podzielony jest na 5 rejonów z siedzibą lek. w 5-ciu miejscowościach do których ciąży najwięcej ludność wiejska. W miejscowościach tych znajdują się przychodnie przeciwgruźlicze i przeciwweneryczne, które praktycznie przyciągają ludność z promienia 10 klm. Ludność z dalszych okolic nie leczy się wcale, albo leczy się źle.

Zorganizowana przez Wydział Powiatowy samorządowa służba zdrowia ma za zadanie leczenie i zapobieganie. Zapobieganie wyrażone jest przez prowadzenie poradni chorób społecznych w pięciu przychodniach, przez opiekę higieniczną - lekarską nad szkołami, akcję policyjno - sanitarną i walkę z ostrymi chorobami zakaźnymi. Lecznictwo lekarze prowadzą w związku z pracą poradni chorób społecznych bezpłatnym leczeniem biednych, skierowanych przez samorządy i przy wykonywaniu opieki higienicznej - lekarskiej nad szkołami. Z chorób społecznych gruźlica nie jest prowadzona w organizacji przychodniowej. Gruźlica wyławiana jest przez lekarzy rejonowych spośród chorych nadsyłanych przez gminy. Przypadki, nadające się do leczenia odmą, skierowywane są do przychodni przeciwgruźliczej m-ta Piotrkowa. Liczba leczonych odmą stopniowo wzrasta.

Sprawa zaopatrywania ludności wiejskiej w leki rozwiązana została w ten sposób, że Wydział Po-

wiatowy nawiązał współpracę z Ubezp. Społ. w sprawie korzystania z Apteki Ubezp. Społ. W ten sposób samorządy za tę samą cenę co w aptekach prywatnych mogą 2 razy więcej ludności zaopatrzyć w leki. Korzyści wypływające z dotychczasowej organizacji samorządowej służby zdrowia dla ludności wiejskiej są duże, ale jeszcze nie wystarczające. Główne błędy tej organizacji leżą:

a) w zbyt małej ilości miejsc przyjąć lekarzy, przez co tylko mała ilość ludności jest w stanie korzystać z tej organizacji;

b) w korzystaniu z pomocy lekarskiej tylko tej ludności, która posiada prawo do korzystania z opieki społecznej, bądź podlega przymusowemu leczeniu;

c) w braku nastawienia społecznego niektórych lekarzy samorządowych;

d) w braku pomocniczego personelu lekarskiego w postaci położnych, higienistek i dozorców sanitarnych;

e) w braku zorganizowanych poradni przeciwgruźliczych;

f) w niewłaściwym zużytkowaniu poszczególnych budżetów samorządów terytorialnych na zdrowie publiczne.

W związku z tym stanem rzeczy Wydział Powiatowy opracował plan organizacji służby zdrowia w przyszłości, opierając go na następujących przesłankach.

Samorządy terytorialne, wchodzące w skład Związku Samorządu Powiat., stanowią 21 gmin i 2 m-ta niewydzielone. Ludność tych jednostek samorządowych wynosi od 3964 do 14520, niektóre z tych samorządów pod względem gospodarczym są niesamowystarczalne. Te czynniki stanowią trudność w równomiernym podziale powiatu na okręgi, toteż okręgi w powiecie piotrkowskim nie mogą wynosić po 30.000 ludności, ale nieco więcej lub mniej ludn. Tych okręgów przewiduje się więcej, aniżeli obecnie rejonów, tj. 6, przy tym obwodów większą ilość, aniżeli 3 na każdy okręg. W ten sposób należy zorganizować 6 okręgowych ośrodków i 11 obwodowych. Wielkość terytorialna okręgów byłaby różna, gdyż uzależniona jest od naturalnego ciężenia ludności do miejscowości, w których zaprojektowane zostaną ośrodki zdrowia. Personel potrzebny do obsłużenia tej organizacji jest następujący: 7-miu le-

karzy, w tej liczbie lek. naczelny, 17 higienistek obwodowych, 7 kontrolerów sanitarnych i 48 położnych. Okręgowe i obwodowe ośrodki zdrowia współpracowałyby z wyżej zorganizowanym ośrodkiem zdrowia w Piotrkowie, gdzie ześrodkowana jest już obecnie specjalna praca poszczególnych poradni.

Budżet Wydziału Powiatowego, miast niewydziałonych i gmin wiejskich na zdrowie publiczne wynosił łącznie około 40.000, po odliczeniu sum przeznaczonych na P. W. i W. F., utrzymanie szpitali i innych pozycji, umieszczonych w tym dziale wskutek błędnego budżetowania. Gdybyśmy z kwoty zł 40.000 chcieli utrzymać 6 okręgów lekarskich, to wypadaloby przeznaczyć na każde z nich około 7.000.

Według obliczenia Urzędu Wojewódzkiego Łódzkiego na utrzymanie okręgu potrzeba jest zł 22.000, czyli 6 okręgów — zł 132.000.

Dotychczasowa organizacja służby zdrowia pozostanie szkieletem, do którego dobudowana zostanie całość omówiona poprzednio. Żeby jednak już w roku bieżącym osiągnąć poprawę w istniejącym stanie, należy wybudować ośrodki okręgowe w miejscowościach, gdzie obecnie znajdują się rejony i przydzielić do tych miejscowości personel pomocniczo-lekarski, a mianowicie: 5 higienistek i 5 kontrolerów sanitarnych. Będzie to możliwe przy użyciu kredytu przewidzianego jako subsydium Skarbu Państwa i dodatkowych kredytów od samorządów terytorialnych w wysokości około zł 20.000.

Zatrudnienia lekarzy z zewnątrz w roku bieżącym nie przewiduje się. Dopiero przy realizacji całego planu koniecznym będzie wciągnięcie do współpracy dwóch, a może 4-ch lekarzy. Całkowite zrealizowanie planu pracy okręgów i obwodów lekarskich może być zakończone w ciągu następnych 2-ch lat.

BUDOWA OŚRODKA ZDROWIA W GŁĘBOKIEM (WOJ. WILEŃSKIE).

Wydział Powiatowy w Głębokiem podjął przy pomocy zapomogi z Funduszu Pracy budowę Ośrodka Zdrowia w Głębokiem. Budowę postanowiono rozpocząć niezwłocznie, a niezbędne środki przewidzieć w budżecie dodatkowym.

PLAN BUDOWY DRÓG W WOJ. LUBELSKIM.

W czteroletnim planie inwestycyjnym przewidziana została na terenie woj. lubelskiego budowa 700 km dróg bitych.

Wybudowana więc będzie szosa Zamość — Hrubieszów (w tej chwili już na ukończeniu), która stworzy bezpośrednie połączenie Lubelszczyzny z Wołyniem, ważne bardzo pod względem gospodarczym dla obu regionów.

Druga szosa połączy Chełm z Drohuskiem i z Kowlem, bowiem i na terenie woj. wołyńskiego uzgodniono dalszą budowę tej trasy do Kowla. Droga ta będzie dalszym usprawnieniem komunikacji z Wołyniem.

Nadto wybudowana zostanie szosa z Lubartowa do Kocka, która w wielkiej mierze zbliży Radzyń, Łuków i Siedlce z Lublinem. Następnie budowa szosy na odcinku Szczepieszyn — Frampol — Janów Lubelski połączy południowe powiaty województwa. Rów-

noczesna budowa drogi z Janowa do Niska będzie najracjonalniejszym połączeniem województwa lubelskiego z Małopolską środkową. Nad Wisłą wybudowane zostaną odcinki, które umożliwią komunikację z Warszawą przez Dęblin, Puławę, Opole i Annopol. Droga Teratyn — Uchanie — Wojsławice stworzy bezpośrednie połączenie Hrubieszowa z Krasnymstawem i Lublinem.

Odcinek Łuków — Stoczek stworzy połączenie Radzyna z Łukowem i Garwolinem, a Miechów — Łysobyki najbliższe połączenie Lubartowa z Dęblinem. Aby stworzyć dogodne połączenie Lubartowa z Puławami wybudowana zostanie droga Łakość — Kurów. Równocześnie wybudowane szosy z Trzebieszowa do Międzyrzecza połączy Międzyrzec z Łukowem oraz zwiąże linię Brześć — Garwolin — Warszawa. Dalsza budowa na linii Międzyrzec — Zahajki — Komarówka oraz na linii Czemierniki — Lubartów stworzy wygodną komunikację z Lublina do powiatów północnych. Nadto projektowane są drogi z Włodawy do Parczewa, z Puław do Żyrzyna i Baranowa, z Łęcznej przez Puhaczów do Aleksandrowa.

O POŁĄCZENIE DROGOWE B. KONGRESÓWKI I B. ZABORU AUSTRIACKIEGO.

W dn. 10 b. m. odbyło się w gmachu starostwa powiatu krakowskiego zebranie starostów powiatów: olkuskiego, miechowskiego, bocheńskiego, chrzanowskiego, myślenickiego, wadowickiego oraz kierowników zarządów drogowych. Tematem obrad, które odbyły się pod przewodnictwem starosty pow. krak. dra Wnęka, były sprawy zamierzonej przez władze państwowe zmian klasyfikacji poszczególnych dróg.

Jak wiadomo wg projektu nowej ustawy drogowej, niektóre drogi państwowe mają być „zdegradowane“ do dróg wojewódzkich, natomiast niektóre z nich mają być zamienione na drogi państwowe, z uwagi na specjalne ich znaczenie. Tak samo mają zająć zmiany przy klasyfikacji dróg powiatowych, względnie gminnych.

Wreszcie celem konferencji było omówienie sprawy usunięcia, przy pomocy kredytów własnych, a więc powiatowych, istniejących jeszcze „bolączek drogowych“, jako pozostałości po zaborcach, między powiatami: olkuskim, miechowskim a krakowskim, co usprawni między tymi powiatami ruch komunikacyjny o znaczeniu handlowym i turystycznym. Na konferencji tej przygotowano odnośne wnioski do władz.

SPÓŁDZIELNIA LETNISKOWA W POW. PRUŻAŃSKIM (WOJ. POLESKIE).

Wieś Borki w pow. prużańskim leży w pięknej okolicy, w kącie między puszcza Białowieską a Świsłocką nad Narewką. Mieszkańcy tej wsi zajmują się flisactwem.

Postanowili oni zorganizować spółdzielnię letniskową. Wspólnymi siłami urządzili plażę oraz szereg innych udogodnień dla letników. Zobowiązali się do tanich przewozów furmankami z Prużany do wsi. Jednocześnie założyli spółdzielnię spożywców, aby przybywający letnicy mieli możliwość na miejscu zaopatrywania się w artykuły spożywcze.

OBRADY GOSPODARCZE ZWIĄZKU ZIEM GÓRSKICH.

W dniu 20 sierpnia rb. w Wiśle, bezpośrednio przed Walnym Zjazdem Rady Naczelnej Związku Ziemi Górskich i w ramach „Tygodnia Gór“, odbędą się obrady gospodarcze, organizowane przez Związek Ziemi Górskich, z udziałem przedstawicieli Rządu, samorządu gospodarczego i terytorialnego, towarzystw pracujących w górach oraz ludności ziem górskich. Obrady toczyć się będą w trzech komisjach: 1) rolnej, 2) przemysłowej i 3) letniskowej.

POŁOŻENIE GOSPODARCZE POLSKI W I PÓŁROCZU 1937 R.

Instytut Badania Koniunktur Gospodarczych i Cen ogłosił sprawozdanie ze stanu gospodarczego Polski w I półroczu 1937 r. („Koniunktura Gospodarcza“, zeszyt 1 — 2). Główne momenty tego sprawozdania przedstawiają się następująco:

Rozmiary produkcji w ubiegłym półroczu były wyższe o 12% w porównaniu z drugim półroczem 1936 r.; wskaźnik produkcji wyniósł 83,5, gdy w II półroczu 1936 r. — 74,5 (1928 r.—100). Wytwórczość nie zwiększyła się równocześnie w poszczególnych „sektorach“ i gałęziach produkcji

Wzrost produkcji dóbr wytwórczych (hutnictwo żelazne i kopalnie rudy żelaznej, przemysł budowlany, mineralny, metalowy i maszynowy oraz chemiczny) był wyższy niż produkcji dóbr spożycia (przemysł włókienniczy, odzieżowy, skórny, spożywczy, papierniczy i poligraficzny). Produkcja dóbr wytwórczych wzrosła o 13% (podniesienie się wskaźnika z 75,5 w II półroczu ub. r. do 85,1), a do poziomu wyższego o 27% aniżeli w tym samym czasie roku ubiegłego. Szczególnie silnie wzrosła produkcja w hutnictwie żelaznym, przemyśle metalowym, w kopalniach rudy żelaznej. Wzrost produkcji w gałęzi dóbr spożycia wyniósł 8% (podniesienie się wskaźnika do 81,4 wobec 75,3 w drugim półroczu ub. r.); w stosunku do tego samego okresu ub. r. wzrost produkcji tej gałęzi wynosił 11%. Sprawozdanie zaznacza, że „ożywienie obecne opiera się głównie na inwestycjach natury publicznej“, a wzrost wytwórczości oparty jest przede wszystkim na istniejącej już zdolności wytwórczości, przy czym „renowacje aparatu wytwórczego grają

rolę ważniejszą, niż inwestycje, stanowiące powiększenie zdolności wytwórczej“.

Symptomem poprawy jest również stwierdzone przez Instytut zwiększenia ogólnych rozmiarów spożycia tak w mieście, jak i wśród ludności wiejskiej. Nastąpił wzrost siły nabywczej klasy robotniczej jako całości mimo, że realne płace robotnicze uległy dość znacznemu obniżeniu na skutek wzrostu kosztów utrzymania (wskaźnik kosztów utrzymania rodzin robotniczych podniósł się z 62,4 w grudniu ub. r. do 65,3, rodzin urzędników z 67,1 do 68,0), albowiem równocześnie nastąpił silny wzrost zatrudnienia, kompensujący ze znaczną nadwyżką spadek płac realnych.

Zwyżka cen zboża i innych artykułów rolnych przy nieznacznym stosunkowo wzroście cen artykułów przemysłowych, nabywanych przez rolników, podniosła siłę nabywczą wsi, umożliwiającą zwiększenie spożycia. Wskaźnik cen artykułów sprzedawanych przez rolników podniósł się w ciągu ubiegłego półrocza o 24%, z 42,0 do 51,9.

Wskaźnik cen artykułów przemysłowych wykazał w ciągu ub. półrocza wzrost z 60,4 w grudniu ub. r. do 61,2 w czerwcu r. b. Szczególnie silnie wzrosły ceny w grupie surowców i półfabrykatów, głównie metali nieżelaznych i surowców włókienniczych. Zjawiskiem pomyślnym jest silniejsze tempo wzrostu produkcji aniżeli wzrostu cen.

Pomyślnie także kształtowała się sytuacja na rynku pieniężnym, w okresie 1 stycznia do maja b. r. wzrost wkładów w bankach wyniósł 199 milionów, osiągając nienotowaną dotychczas sumę 2166,2 mil. zł. Zjawisko wzrostu wkładów miało charakter powszechny, niemniej zaważył na nim znaczny wzrost wkładów instytucji rządowych w B. G. K., głównie w związku z realizacją należności z pożyczki francuskiej. Przyrost tych właśnie wkładów wynosi 38% ogólnego przyrostu. Poza tym wzrosły wkłady osób prywatnych, co tłumaczy się wzrostem zaufania w trwałość poprawy koniunkturalnej, zwiększeniem produkcji i obrotów, ogólną poprawą gospodarczą ludności. Wzrostowi wkładów nie towarzyszył jednak równoległy wzrost kredytów; zwiększyły się one stosunkowo nieznacznie. Banki prywatne zmniejszyły redyskonto, zaś banki państwowe znaczną część wkładów lokowały w papierach procentowych, jak bilety skarbowe i skrypty dłużne Skarbu Państwa.

Wiadomości zagraniczne

WZOROWA WIEŚ NA WYSTAWIE PARYSKIEJ. Na międzynarodowej wystawie „Sztuka i Technika“ w Paryżu urządzony został ośrodek wiejski (Centre Rural), obrazujący dorobek wsi francuskiej. Ośrodek zajmuje obszar przeszło jednego ha, na którym rozmieszczono szereg stylowych wiejskich budowli, o charakterystycznych płaskich dachach z jasnej dachówki.

Celem Ośrodka jest z jednej strony pokazanie tych wszystkich ulepszeń technicznych, które mogą i powinny znaleźć zastosowanie na wsi, z drugiej strony zapoznanie ludności wiejskiej z wytworami wiejskimi.

Na centralnym placu Ośrodka znajduje się dom merostwa i szkoła. Dom merostwa obliczony został dla wsi, liczącej od 1500 do 2000 mieszkańców. Na parterze znajdują się sale na archiwum i biuro, gdzie pokazano dane, dotyczące prac w zakresie scalania, elektryfikacji wsi, zaopatrzenia w wodę, melioracji itp. Sala pierwszego piętra, która w założeniu ma być miejscem obrad i ślubów, w czasie wystawy służy na zebrania i zjazdy rolnicze.

Budynki szkolne są urządzone według wszelkich nowoczesnych wymagań. Znajdują się w nich dwie sale szkolne dla chłopców i dziewcząt, przedszkole, szkoła gospodarza oraz szatnie, umywalnie i jadalnia dla dzieci zamieszkałych dalej od szkoły. Poza tym w budynkach szkolnych znajduje się przychodnia dla zabiegów w nagłych wypadkach i dla badań lekarskich, którym są poddawane dzieci z przedszkola i szkolne, oraz natryski. Do szkoły przylega stacja przeciwpożarowa, wyposażona we wzorowy sprzęt.

Ministerstwo Wychowania Narodowego i Francuska Liga Wychowania urządziły w Ośrodku wzorowy dom ludowy (foyer communal), jako miejsce rozrywki i kształcenia się ludności. Mieści się w nim sala odczytowa i teatralna, gabinet lekarski z pokojem przyjęć, mogącym służyć w nagłych wypadkach jako sala operacyjna.

W osobnym budynku znajduje się na parterze poczta, a na piętrze biblioteka wiejska. Także osobny budynek zajmuje hala targowa. W kilku budynkach rozmieszczono stoiska,

obrazujące postęp techniczny w zakresie produkcji rolniczej, rozwój spółdzielczości itp. Specjalną uwagę zwracają w Ośrodku urzędzenia, dotyczące zaopatrzenia wsi w wodę do picia, oraz urzędzenia, ilustrujące wszechstronne zastosowanie wody w gospodarstwie rolnym i domowym. Pokazano całkowite urzędzenie wodociągowe, przystosowane pod każdym względem do warunków wiejskich i łatwe do zrealizowania bądź to przez gminy wiejskie, bądź ich związki. Zorganizowano specjalną służbę, informującą dokładnie o szczegółach wiejskiego urzędzenia wodociągowego, jak również o różnych urzędzeniach w zakresie higieny publicznej. Między innymi pokazano publiczną fontannę - poiatto, automatyczne poidła dla bydła w oborach, urzędzenia, pozwalające na szybkie i dokładne czyszczenie chlewów, stajni itp. Woda bieżąca znajduje się

zarówno w lokalach spółdzielni mleczarskich, owocarskich, winniczych, jak i mieszkaniu robotniczym. Wspomniane urzędzenia nie są jednak dla wsi francuskiej typowe. Na 38000 gmin we Francji 26000 gmin nie posiada urzędzeń wodociągowych. Ośrodek wiejski ma zatem wskazać, jak w najbliższej przyszłości ma wyglądać wieś francuska.

„La vie communale“, skąd czerpiemy opis Ośrodka, zaznacza, że wśród wszelkich nowoczesnych urzędzeń, zastosowanych w życiu wiejskim, urzędzenia wodociągowe i dobra woda do picia najbardziej odmieniły fizjonomię wsi i podniosły standard życiowy jej mieszkańców.

Kiedyż uwaga podobna aktualną będzie w stosunku do polskiej wsi? M.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(Notowania z dn. 13.VIII. 1937 r.).
1 dol. St. Zjedn. — 5.29 zł
100 frank. szwajc. — 121.60 zł
1 funt. szterl. — 26.39 zł.
100 frank. franc. — 19.85 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franko stacja załadowania).
W dn. 13.VIII. 1937 r. Warszawa.
Zyto 23.25 — 24.75 zł.
Pszenica 31.00 — 31.50 zł.
Jęczmień 19.50 — 20.00 zł.
Owies nowy 21.00 — 21.50 zł.

Poradnik samorządowy

1. *Pytanie:* Zarząd gminny w M. zapytuje, czy fizyczny pracownik państwowy, który w roku 1906 został służbowo przeniesiony z M., gdzie się urodził i początkowo pracował do L., tam pełnił służbę i tam przeszedł na emeryturę nie powracając nigdy do M., nabył prawo przynależności w L., a również jego wówczas nieletnie dzieci, które również nigdy do M. nie powróciły, czy też w dalszym ciągu są przynależni do M.

Odpowiedź: W myśl art. 8 ustawy z dn. 16.III. 1923 r. o opiece społecznej (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 726) prawo do opieki trwałej ze strony gminy nabywają obywatele przez co najmniej roczny pobyt w gminie, a dzieci ślubne i ze ślubnymi równouprawnione do lat 16 w tej gminie, w której służy ono ojcu. Zgodnie zaś z art. 9 tej ustawy prawo do opieki ustaje przez jednoroczną nieobecność w gminie.

Jak zatem z powyższych przepisów wynika prawo do opieki łączy się obecnie nie z przynależnością gminną, ale nabywa się ją przez roczny pobyt w gminie.

Skoro zatem w konkretnym przypadku ojciec oraz dzieci wyjechali przed laty z gminy M., to, naszym zdaniem, stracili na podstawie art. 9 podanej wyżej ustawy prawo do opieki w tej gminie, wobec czego nie jest ona zobowiązana do pokrywania wynikających z tytułu opieki kosztów.

2. *Pytanie:* Pracownik miejski z C. zapytuje, czy okólnik Min. Skarbu z dnia 22.V.37 r. Nr 2. D. V. 21707/2/37 w sprawie podatku specjalnego od wynagrodzeń ma zastosowanie do pracowników umysłowych, zatrudnionych na pracach w Zarządzie Miejskim sezonowo przez okres 4 — 5 miesięcy, pobierających pensję zł 150 brutto miesięcznie.

Odpowiedź: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w piśmie okólnym z dn. 5 czerwca rb. Nr S. F. 66/2/4 (Dz. Urzęd. M. S. W. Nr 15, poz. 117) wy-

jaśniło, iż zezwolenie, zawarte w okólniku Min. Skarbu z dn. 22.V.1937 r. L. D. V. 21707/2/37, ma zastosowanie także do podatku specjalnego, pobieranego na rzecz związków samorządowych od wynagrodzeń, wypłacanych przez te związki robotnikom sezonowym zatrudnionym przy robotach publicznych.

3. *Pytanie:* Zarząd gm. w K. pow. krzemienieckiego zapytuje:

a) kto, tzn., która gmina obowiązana jest do opieki trwałej nad dzieckiem nieślubnym: gmina, w której prawo do opieki nabył ojciec, czy też, w której to prawo przysługuje matce?

b) czy dziecko nieślubne, którego ojciec jest znany, a od którego Sąd zasądził alimenty na rzecz opiekunki tego dziecka, prawo do opieki nabywa tam, gdzie przysługuje ono ojcu?

c) czy fakt zasądzenia od domniemanego ojca nieślubnego dziecka na rzecz jego opieki, może być potraktowany jako uznanie dziecka za równouprawnione z dzieckiem ślubnym?

Odpowiedź: W myśl art. 8 ust. 2 pkt. d) ustawy z dn. 16.III.1923 r. o opiece społecznej (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 726) dziecko nieślubne do ukończenia 16 lat życia posiada prawo do opieki trwałej w tej gminie, w której prawo to służy matce.

Fakt zasądzenia alimentów od domniemanego ojca nie może być uważany za uznanie dziecka za ślubne. Wedle przepisów prawa cywilnego „uprawnienie“ dziecka (zrównanie w prawach z dzieckiem ślubnym) następuje przez późniejsze małżeństwo nieślubnych rodziców.

Ponieważ fakt zasądzenia alimentów nie daje praw dziecka ślubnego, przeto dziecko nieślubne nawet w powyższym wypadku korzysta z opieki trwałej w gminie, w której prawo to służy matce, a nie ojcu.

J. B.

NAKŁADEM ZWIĄZKU POWIATÓW R. P.

UKAZAŁA SIĘ KSIĄŻKA P. T.

JAK URZĄDZIĆ LETNISKO?

zawierająca wskazówki dla
samorządowych komisji
letniskowo-turystycznych

T R E Ś Ć K S I Ą Ź K I:

1. Wstęp.
2. Stan, liczebność i pojemność letnisk w Polsce.
3. Prace nad podniesieniem gospodarczym i kulturalnym letnisk.
4. Przygotowanie ludności.
5. Zabudowa osiedli letniskowych.
6. Sprawy sanitarne osiedli letniskowych.
7. Mieszkania.
8. Komunikacja.
9. Apropowizacja.
10. Bezpieczeństwo.
11. Rozrywki.
12. Informacja.
13. Propaganda.
14. Obsługa domowa letników.
15. Zażalenia i informacje.
16. Okresy prac komisji letniskowo-turystycznych.
17. Zakończenie.

CENA 1 EGZEMPLARZA 1 ZŁ

Zamówienia należy kierować

do ZWIĄZKU POWIATÓW R. P.
Warszawa, Marszałkowska 81a m. 7, telefon 9-61-92.

Konto czekowe P. K. O. 51.177.

czas. 13458/19/33

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY

wydał z druku książkę, ważną dla wszystkich związków samorządowych: powiatowych, miejskich i gminnych p. t.

„Postępowanie Egzekucyjne Władz Skarbowych”

w opracowaniu Augusta Franza, b. Prezesa Izby Skarbowej i adwokata Wacława Szenwalda.

Cena egzemplarza 2 zł 50 gr (bez kosztów przesyłki).

Samorządowy Instytut Wydawniczy posiada wszystkie druki egzekucyjne wg poniższego cennika:

1) Upomnienie (wzór nr 1)	za 100 sztuk	zł 1.00
2) " (" " 2)	" 100 "	" 1.00
3) Wezw. do wpłac. (wzór nr 3)	" 100 "	" 0.50
4) Spis tytułów wykonawcz. (wzór nr 4) za 1 blok 50/50		" 1.20
5) Wzór nr 5 za 1 blok 50/50		" 1.50
6) Wnioski i zarząd. egzek. (wzór nr 6)	za 100 sztuk	" 3.00
7) Wzór nr 7	" 100 "	" 3.00
8) Zawiadomienie o przesł. akt. (wzór nr 8)	" 100 "	" 0.50
9) Zawiadomienie w sprawie zawiesz. egzek. (wzór nr 9)	" 100 "	" 0.60
10) Zawiadomienie w sprawie umorzenia egzek. (wzór nr 9a)	" 100 "	" 0.60
11) Zawiadomienie o stanie należn. (wzór nr 10)	" 100 "	" 0.50
12) Zawiadomienie o nieściągalności (wzór nr 11)	" 100 "	" 0.50

CENNE ZAMÓWIENIA I ZLECENIA PROSIMY KIEROWAĆ POD ADRESEM:

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY

W WARSZAWIE, UL. MIODOWA 6, TEL. 5-92-63

WAŻNE DLA LETNISK!

Wydawnictwa Związku Powiatów R. P.

1. Regulaminy Powiatowej i Gminnej Komisji Letniskowo-Turystycznej . . . . . cena zł —.40
2. Instrukcja dla Samorządowych Komisji Letniskowo-Turystycznych . . . . . " " —.50
3. Kataster Miejscowości Letniskowych (karty zielone) cena za 100 sztuk zł 9.—
4. Rejestr Pomieszczeń Letniskowych (karty białe) . . . . . " " 100 " " 4.50
5. Zadrzewianie Dróg Publicznych i Nieużytków . . . . . " " " " 2.—
6. Uwagi o Budownictwie Wiejskim i Letniskowym (z rysunkami) . . . . . " " " " 1.—
7. Plany Wzorowych Domów Letniskowych
  - Dom wlejski z mieszkaniem do odnajęcia (drewniany) w okolicy podgórskiej (L. p. 1) cena zł 2.50
  - Domek letniskowy (drewniany) w okolicy podgórskiej (L. p. 3) . . . . . " " 2.50
  - Dom letniskowy (murowany) na pochyłości (L. p. 4) . . . . . " " 2.50
  - Dom letniskowy (murowany) z 3 balkonami (L. p. 5) . . . . . " " 2.50
  - Najprostszy dom przedmiejski (murowany) (L. p. 6) . . . . . " " 2.50
  - Dom podhalański (drewniany) z wyzyskanym poddaszem (L. p. 7) . . . . . " " 2.50

ZAMÓWIENIA PRZYJMUJE:

Związek Powiatów R. P., Warszawa, Marszałkowska 81a m. 7.

Telefon 9-61-92 P. K. O. nr 51177.